

Vynucování práva EU

otázky 13 – 15 a 17

Žaloby k Soudnímu dvoru EU

Řízení před Soudním dvorem

3 základní funkce SD EU

1. řešení sporů, ukládání sankcí
2. ústavní (správní) soud
3. zajištění jednotného výkladu práva EU

Objekty vynucování práva (vůči komu)

Vynucování

- vůči *členským státům*
- vůči *orgánům EU*
- vůči *jednotlivcům*

Vynucování práva EU – přehled 1

- **vůči členským státům:**
- na podnět Komise – Soudní dvůr
 - správní řízení před Komisí
 - žaloba Komise nebo čl.státu k ESD, rozsudek ESD
 - nerespektování rozs. ESD: další řízení před Komisí
 - návrh Komise ESD na uložení pokuty – pokuta ESD
- na podnět Komise – Rada
 - nadměrný schodek veřejného rozpočtu, rozh. Rady
- na podnět jednotlivce
 - předběžná otázka, odpovědnost typu Francovich
 - podnět Komisi – řízení před Komisí atd.

Vynucování práva EU – přehled 2

- **vůči jednotlivcům (zejména podnikům)**
 - řízení před Komisí, rozhodnutí Komise (pokuta)
 - žaloba k Tribunálu (- ESD)
 - výkon rozhodnutí
- **vůči orgánům EU**
 - žaloba na neplatnost aktu
 - žaloba na nečinnost

Subjekty vynucování práva EU (kdo vynucuje)

Unijní orgány:

- KOMISE (správní řízení)
- SOUDNÍ DVŮR (soudní řízení)
- Rada EU – výjimečně a mimořádně

Orgány členských států:

- správní orgány, soudy

Vynucování práva vůči členským státům - 1

- Porušení unijního práva členským státem:
- **jen orgány EU**
- obecná porušení práva EU:
 - **správní řízení (Komise)**
 - **soudní řízení (SD)** (návrh Komise – **uvážení**)
 - event. **finanční postih** rozhodnutím ESD na návrh Komise
 - čl. 258, 260 a 271 SFEU
(žaloba může být podána i členským státem)

Články 258 – 260 a 271 blíže

Článek 258 (Řízení před Komisí, žaloba Komise na porušení povinnosti)

Má-li Komise za to, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj ze Smluv vyplývá, vydá o tom **odůvodněné stanovisko** poté, co umožní tomuto státu podat vyjádření. *Řízení zahajuje ex offo.*

Nevyhoví-li tento stát stanovisku ve lhůtě stanovené Komisí, **může Komise předložit věc Soudnímu dvoru** Evropské unie. *Je zde prostor na uvážení.*

Článek 259 (Žaloba jiného členského státu na porušení povinnosti)

Má-li **členský stát** za to, že jiný členský stát nesplnil povinnost, může věc předložit Soudnímu dvoru Evropské unie. Nejprve věc předloží Komisi – i zde odůvodněné stanovisko.

Článek 260 (Sankce ukládané Soudním dvorem)

Shledá-li Soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, **je tento stát povinen přijmout opatření, která vyplývají z rozsudku** (= závaznost rozsudku). Má-li Komise za to, že se tak nestalo, může předložit věc Soudnímu dvoru **znovu**. Navrhne paušální částku nebo penále. Shledá-li Soudní dvůr totéž, může mu uložit zaplacení paušální částky nebo penále (*druhé kolo u Soudního dvora*). *Nesmí překročit výši v návrhu Komise.*

Předloží-li Komise Soudnímu dvoru věc podle článku 258 z důvodu, že dotyčný stát nesplnil povinnost sdělit opatření provádějící směrnici přijatou legislativním postupem, může, pokládá-li to za vhodné, **navrhnout hned** paušální částku nebo penále (**v prvním kole**).

Článek 271 – obdobně spory Evropské investiční banky proti členským státům nebo Rady guvernérů Evropské centrální banky proti národním centrálním bankám.

Vynucování práva vůči členským státům - 2

- Následky nerespektování rozsudku SD:
 - stát se stále nepodřídil rozhodnutí SD: návrh Komise na finanční postih (čl. 260)
 - **formy pokuty:**
 - paušální částka** – podle následků, odstrašení
 - penále** (po dnech apod.) – tlak na ukončení
 - obojí zároveň**

- **výpočet penále** (denní sazba):
 - = základ **(600 EUR) x Z x T x N**
 - Z = koef. závažnosti (1 – 20)
 - T = koef. trvání (1 – 3)
 - N = koef. platební schopn. (0,3 – 25,4)
- **výpočet paušálu:**
 - = základ **(600 EUR) x počet dnů trvání**
 - minimální paušál podle tabulky

Vynucování práva vůči členským státům - 3

- **Zvláštní sankční systém pro nadměrný schodek veřejných financí** (čl. 126 SFEU)
- rozhoduje Rada na doporučení Komise
- výzva nevyslyšena:
 - výzva EIB – přehodnotit úvěrovou politiku
 - kauce
 - pokuta

Vynucování práva vůči členským státům - 4

Zvláštní právně politická odpovědnost podle článku 7 Smlouvy EU

1. Rozhodnutí **Rady** (4/5) o **nebezpečí** porušení základních hodnot EU (hrozba)
2. Rozhodnutí **Evropské rady** (jednomysl.) o tom, že **došlo k závažnému porušení**
3. Eventuální rozhodnutí **Rady** (kvalif.větš.) o **suspenzi členských práv**

- **Odpovědnost typu Francovich:** zcela jiná podstata (= odpovědnost státu za následky porušení práva EU)

Vynucování práva EU vůči jednotlivcům

- **správní řízení:** Komise (hosp. soutěž) ukládá pokuty
- **soudní řízení:** napadení rozhodnutí Komise žalobou na neplatnost, zrušení, změnu rozhodnutí (Tribunál)
- čl. 261, 263

Vynucování práva EU vůči orgánům EU

- čl. 263 – žaloba na neplatnost legislativního nebo jiného aktu EU
- neplatnost i v rámci řízení o předběžné otázce
- čl. 268 – žaloba na náhradu škody způsobené orgánem EU

Žaloba na neplatnost – 1

Soudní dvůr jako ústavní soud

- čl. 263 – **žaloba na neplatnost** legislativního nebo jiného aktu EU

Soudní dvůr Evropské unie přezkoumává legalitu **legislativních aktů, aktů Rady, Komise a Evropské centrální banky**, s výjimkou doporučení a stanovisek, a rovněž aktů **Evropského parlamentu a Evropské rady**, které mají **právní účinky vůči třetím osobám**.

+ mezinárodní smlouva „vnější“ (dohody - čl. 218 odst. 11)

AKTIVNÍ LEGITIMACE - privilegovaní žalobci – žaloba podána

- (1) členskými státy, Evropským parlamentem, Radou nebo Komisí (důvody viz dále)
- (2) Účetním dvorem, Evropskou centrální bankou a Výborem regionů k ochraně jejich práv.

Důvody neplatnosti

- A. Nedostatek pravomoci – absolutní, relativní vč. principu subsidiarity (C-376/98 – tabáková reklama)**
- B. Podstatné formální vady aktu (např. chybějící nebo nedostatečné odůvodnění aktu)**
- C. Porušení Smlouvy o EU, Smlouvy o fungování EU nebo pravidla k jejímu provedení (nikoli akty sekundárního práva)**
- D. Zneužití pravomoci**

Neplatnost z důvodu zneužití pravomoci - C-146/13

Podle ustálené judikatury je akt postižen zneužitím pravomoci pouze tehdy, pokud se na základě objektivních, relevantních a shodujících se nepřímých důkazů ukáže, že **byl přijat za výlučným nebo přinejmenším rozhodujícím účelem dosáhnout jiných cílů**, než jsou cíle, pro které byla daná pravomoc svěřena, nebo **vyhnout se postupu zvláště upravenému SFEU** pro vyrovnání se s okolnostmi daného případu (Fedesa a další, C-331/88, jakož i Španělsko a Itálie v. Rada, C-274/11 a C-295/11).

Žaloba na neplatnost - 2

- čl. 263 – **žaloba na neplatnost** legislativního nebo jiného aktu EU

NEPRIVILEGOVANÍ ŽALOBCI – *právní zájem + těsnější vztah*

(3) Každá *fyzická nebo právnická osoba* může

podat žalobu proti aktům,

1) ***které jsou jí určeny*** nebo

2) které se jí ***bezprostředně a osobně dotýkají*** (konkrétní vlastnosti postiženého podniku, které ho vyčleňují z obecného okruhu adresátů aktu)

- (prakticky nesplnitelná podmínka – Plaumannův test -25/62: zvláštní vlastnosti nebo specifika faktické situace, které žalobce individualizují)

3) LISABON PŘIDÁVÁ: jakož i proti právním aktům ***s obecnou působností*** (NAŘIZOVACÍ AKT - **NELEGISLATIVNÍ**), které se ***jí bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření*** (nařízení).

Plaumannův test – 25/62

zrušení rozhodnutí Komise adresovaného SRN (clo na dovoz klementinek)

Jiné osoby, než kterým je rozhodnutí určeno, mohou tvrdit, že se jich **osobně dotýká** pouze tehdy, pokud jsou dotyčným rozhodnutím zasaženy z důvodu **určitých vlastností, které jsou pro ně zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje** vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím **je individualizuje** způsobem obdobným tomu, jakým by byl individualizován adresát rozhodnutí.

V projednávaném případě je žalobce zasažen sporným rozhodnutím **jakožto dovozce klementinek ze třetí země (clo)**, tj. z důvodu obchodní činnosti, která může být vykonávána kdykoli a kýmkoli, a která proto není způsobilá vymezovat ho vzhledem k napadenému rozhodnutí obdobným způsobem jako adresáta.

Žaloba na neplatnost - lhůta, účinky

Žalobu lze podat **do 2 měsíců** od

- vyhlášení aktu v ÚVEU,
- notifikace individuálního rozhodnutí adresátovi
- dne, kdy se subjekt (který nebyl adresátem) dozvěděl nejen o aktu jako takovém, ale o jeho přesném obsahu a odůvodnění.

Účinky rozhodnutí o neplatnosti aktu

Vyslovená neplatnost je absolutní, tedy *ex tunc*. U nařízení (a na základě rozšiřujícího výkladu ESD i u směrnic) lze rozhodnutím určit **přetrvávající právní následky neplatného aktu**. Neplatnost se může týkat i jen části aktu (jednotlivého ustanovení) jen je-li tato část plně oddělitelná od zbytku.

ESD nemůže dávat žádné pokyny jiným institucím a orgánům EU, jak se vyvarovat chyb, které k neplatnosti vedly.

Jednotlivec – časté případy

- postih ze strany Komise za porušení soutěžních pravidel,
- reakce na schválení Komisí kartelové dohody mezi konkurenty,
- reakce na souhlas Komise se státní podporou
- uložení antidumpingového cla vývozci z nečlenského státu do EU (nařízení),
- uložení vyrovnávacího cla vývozci z nečlenského státu do EU, který obdržel od svého státu podporu (nařízení),

Článek 261 (*lex specialis*) Řízení o pokutách uložených Komisí

Nařízení vydaná společně Evropským parlamentem a Radou nebo Radou na základě ustanovení Smluv

mohou na Soudní dvůr Evropské unie přenést pravomoc k **soudnímu přezkumu** týkající se **sankcí**, které tato nařízení stanoví (tj. sankcí uložených Komisí např. u hosp. soutěže – (nař. 1/2003))

Pokračování: žaloba napadající správní sankce Komise uložené jednotlivcům (čl. 261 SFEU)

Ustanovení článku 261 je **speciálním ustanovením ve vztahu k čl. 263** a týká se zvláštního případu, kdy Komise ukládá sankce jednotlivcům na základě ustanovení nařízení, které ji k tomu zmocňují. Vzhledem k tomu, že tuto žalobu podávají jednotlivci (zpravidla podniky), je pro ni věcně příslušný Tribunál.

Soud má zde velmi široké pravomoci a může rozhodnout několikerým způsobem:

- zrušení napadeného rozhodnutí (podle kritérií čl. 263),
- změna napadeného rozhodnutí (např. snížení pokuty).

Rozhodnutí nemusí vycházet jen z objektivních znaků neplatnosti aktu, ale i z posouzení práv a zájmů účastníků.

Čl. 262

Rada může přijímat právní předpisy s cílem přenést na Soudní dvůr EU v míře, kterou Rada stanoví, pravomoc rozhodovat ve věcech týkajících se **aktů** přijatých na základě Smluv, **které vytvářejí evropská práva duševního vlastnictví.**

(= spory s Úřadem EU pro duševní vlastnictví o zápis unijních známek)

Žaloba na nečinnost - čl. 265

Námitka nepoužitelnosti - čl. 277

Žaloba na nečinnost - čl. 265

orgán EU odmítá vydat akt (rozhodnout), je-li povinnost akt vydat
aktivní legitimace: jako u žaloby na neplatnost

podmínka platné žaloby: předchozí vyzvání - pak 2 + 2 měsíce
deklaratorní rozsudek (vliv na event. vymáhání náhrady škody)

Námitka nepoužitelnosti čl. 277 ("nepřímá žaloba")

V jiném řízení se akt (nařízení) použije, není objektivně neplatný

Příklad: žaloba proti správnímu rozhodnutí Komise, které se opírá o
vadné nařízení – námitka nepoužitelnosti tohoto nařízení

Řízení o posudku - čl. 218 odst. 11 (mezinárodní dohody)

- slučitelnost dohody se Smlouvami, pravomoc Unie k jejímu uzavření
- aktivní legitimace: členský stát, EP, KO, RA

Přehled žalob (řízení) před soudy EU

• **PŘÍMÉ ŽALOBY**

- Porušení povinnosti členského státu (268-270)
- Mimosmluvní nebo smluvní odpovědnost EU (340),
- Rozhodčí doložka ve smlouvách (272)
- Spory mezi čl. státy (rozhodčí smlouva) (273)
- Zaměstnanecké spory (270)
- Spory z opatření Rady podle čl. 7 SEU (269)

Přehled žalob (řízení) před soudy EU - 2

- Neplatnost aktu nebo rozhodnutí org. EU (263)
- Žaloba týkající se sankcí jednotlivcům (261)
- Duševní vlastnictví (262)
- Nečinnost orgánu EU (265)

- **NEPŘÍMÉ ŽALOBY**
- Žaloba na neaplikovatelnost nařízení (277)
- Řízení o předběžné otázce (267)

Pravomoc a příslušnost SD EU

Soudní soustava EU: SD EU + soudy členských států

rozdělení pravomoci - podle svěřených pravomocí (co nesvěřeno, zůstává soudům členských států)

Rozdělení působnosti uvnitř SD EU

SD: spíš jako „ústavní soud“ – cca 600 věcí ročně

Tribunál: spíš jako správní soud – cca 1000 věcí ročně (převažují ochranné známky a soutěž) + jakožto pracovněprávní soud - 150 věcí ročně

Dělbá příslušnosti mezi SD a Tribunál:

- žaloby na porušení povinnosti členského státu: vždy SD
- žaloby na neplatnost a na nečinnost: jednotlivci - Tribunál, jinak SD
- žaloby na náhradu škody: Tribunál
- řízení o předběžné otázce: jen SD

vnitřní struktura soudů (senáty)

zastoupení stran

zahájení řízení

ústní jednání

závěr řízení – rozhodnutí (**rozsudek,**
usnesení, posudek)

vedlejší účastník (intervener)

Opravné prostředky

- **JEN VE VZTAHU TRIBUNÁL – SOUDNÍ DVŮR**

- kasační opravný prostředek (zrušení rozhodnutí nižšího soudu) (jen proti právnímu posouzení sporu, není to odvolání)

podává se proti konečnému rozhodnutí

nemá odkladný účinek

- přezkum - nepodávají účastníci, ale první generální advokát
vážné nebezpečí narušení jednoty nebo souladu unijního práva

- námitka třetí osoby (mimořádný opravný prostředek, zásah do zájmů)

- obnova řízení

Důvody reformy Tribunálu

Reforma je reakcí na rychlý nárůst soudní agendy Tribunálu. Podle nejnovějších údajů se počet nových věcí, které jsou Tribunálu předkládány za rok, zvýšil v roce 2014 na 912 věcí oproti období před rokem 2010, kdy mu bylo předloženo méně než 600 věcí, a na konci listopadu 2015 dosáhl počet dosud neprojednaných věcí bezprecedentní výše 1 270 věcí.

Toto rychlé tempo nárůstu soudní agendy Tribunálu bude v důsledku nejnovějšího vývoje pravomocí EU pravděpodobně pokračovat, neboť je třeba počítat se soudními spory, například v bankovním sektoru.

Proto se počet soudců Tribunálu v r. 2019 zdvojnásobil.